

เครือข่ายคุณค่ามันสำปะหลัง

หัวข้อ

หน้าโครงการคือ **ดร.ธวิษ สุตสาคร** เริ่มดำเนินงานเมื่อเดือนกันยายน 2551 ซึ่งมีค่าตามวิจัยอยู่ 3 ข้อด้วยกันคือ

1. ตัวแบบการทำไร่มันสำปะหลังภายใต้เครือข่ายสหกรณ์การเกษตรที่จะนำผลประโยชน์สูงสุดกลับคืนสู่สมาชิกควรเป็นอย่างไร
2. รูปแบบและกระบวนการเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจมันสำปะหลังภายใต้โซ่อุปทานที่มีสหกรณ์การเกษตรเป็นแม่ข่าย ควรเป็นอย่างไร จึงจะก่อให้เกิดผลดีต่อเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังและเศรษฐกิจสังคมโดยรวม
3. กลไกการส่งเสริมจากภาครัฐ ควรเป็นอย่างไร

จากการที่ทีมงานได้ศึกษาข้อมูลเรื่องมันสำปะหลังใน จ. กำแพงเพชร และพบว่ามีปัญหาอุปสรรคด้านการเพาะปลูก ปัจจัยการผลิตซึ่งทำให้มีผลผลิตตกต่ำ และปัญหาด้านการตลาด ในการขายผลผลิตได้ราคาที่ไม่เป็นธรรม เพราะคุณภาพของผลผลิตไม่ดี ทีมงานจึงคัดเลือก สหกรณ์การเกษตรชาณุวรลักษณ์บุรี จ. กำแพงเพชร เป็นสหกรณ์ต้นแบบ เนื่องจากสหกรณ์นี้เคยเข้าร่วมในโครงการการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสหกรณ์การเกษตร ภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่าง สว.สก. และ ธ.ก.ส. ซึ่งได้รับรางวัลการจัดการดีเยี่ยมด้านการจัดทำแผนกลยุทธ์ ประจำปี 2550 จาก ธ.ก.ส. สหกรณ์นี้จึงมีความพร้อมด้านบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และเข้าใจในอุดมการณ์สหกรณ์ซึ่งจะช่วยให้โครงการนี้เป็นไปได้สะดวกขึ้น

สมาชิกสหกรณ์นี้มีสมาชิกทำอาชีพปลูกมันสำปะหลังเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแบ่งเป็นเขตที่การชลประทานเข้าถึงกับนอกเขตชลประทาน โดยพบปัญหาว่าเกษตรกรมีผลผลิตมันสำปะหลังค่อนข้างต่ำกว่าพื้นที่ที่มีการนำเกษตรสมัยใหม่เข้ามาใช้ อีกทั้งเกษตรกรยังยึดติดรูปแบบการผลิตแบบเดิม คือ เข้าใจผิดว่าต้องปลูกต้นมันให้มากที่สุด จึงจะได้หัวมันในจำนวนมาก เนื่องจาก

การปลูกนั้นจะมีอัตราระยะระหว่าง การปลูกที่เหมาะสมจึงจะได้ผลผลิตที่ดี และหัวมันที่ได้ก็มีคุณภาพไม่ตี การขนส่งก็ไม่สะดวกที่จะไปขายให้กับภาครัฐที่อยู่นอกพื้นที่ และถ้าจะไปส่งขายลานมันภาคเอกชนที่ใกล้พื้นที่เพาะปลูก ก็จะได้รับราคาที่ไม่ยุติธรรม สำหรับสถานการณ์ก่อนหน้าที่จะมีโครงการวิจัย นั้น ก็มีการเชื่อมโยงเครือข่ายอยู่บ้างแล้ว แต่เป็นแบบหลวม ๆ ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน และมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินงานของสหกรณ์ จากแบบเดิมก่อนหน้าที่จะมีโครงการจะเป็นรูปแบบที่ไม่ค่อยมีประสิทธิภาพและไม่เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกมากนัก

กระบวนการวิจัยเริ่มจากการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หาปัญหาอุปสรรค และรูปแบบ ทิศทางการดำเนินงานประสานงานเครือข่าย เพื่อสร้างตัวแบบเครือข่ายธุรกิจ และ

หารูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมสู่ผลการดำเนินงานในระยะแรกเมื่อปลายเดือนตุลาคม 2551 โดยเริ่มจาก ทีมงานเข้าหารือกับผู้นำสหกรณ์ว่าจะทำอะไรบ้าง มีวัตถุประสงค์อย่างไร ทำเพื่ออะไร และนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ทีมวิจัยได้มีโอกาสพูดคุย กับเครือข่ายธุรกิจต่าง ๆ ทุกภาคส่วนได้ข้อสรุป ทิศทางการทำงานของเครือข่ายคือให้สหกรณ์จัดตั้งหน่วยงานส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตและคุณภาพมันสำปะหลัง ส่งเสริมด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ และส่งเสริมการจัดทำความร่วมมือกับพันธมิตร ธุรกิจ แต่มักพบปัญหาคือเกษตรกรไม่ค่อยยอมรับนักวิชาการ และไม่มีแรงจูงใจที่จะยอมเปลี่ยนแปลงการเพาะปลูก จึงสรุปให้สหกรณ์เป็นตัวกลาง ในการจัดตั้งโมบายคลินิก เพื่อช่วยส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังอีกทางหนึ่งด้วย

นอกจากนี้ยังมีความต้องการให้สหกรณ์จัดสรรเงินกู้ระยะยาวเพื่อการพัฒนาแหล่งน้ำ และสมาชิกมีความเห็นว่าโครงการน่าจะทำฐานข้อมูลผลผลิต เขตการขนส่งลานมัน ฯลฯ เพื่อให้สหกรณ์ประสานงานทำข้อตกลงกับลานมันเอกชนในการรับซื้อผลผลิตด้วยราคาที่ยุติธรรม โดยเกษตรกรเอ

ต้องผลิตมันสำปะหลังให้มีคุณภาพ เป็นการพึ่งพากันอย่างเป็นเครือข่ายได้ พันธมิตร ซึ่งปัจจุบันมีการร่างตัวแบบความร่วมมือ เพื่อส่งให้สหกรณ์ที่เป็นภาคีพันธมิตรได้อ่านก่อนที่จะมีการประชุมกันอีกครั้งหนึ่ง

ต่อจากนี้ไป ระยะเวลาที่เหลือของโครงการนั้นจะดำเนินการจัดการตัวแบบอย่างเป็นรูปธรรม การจัดทำข้อตกลงการส่งเสริมการผลิต การจัดทำฐานข้อมูลด้านกลไกการตลาดให้สมาชิกสหกรณ์และเกษตรกร ว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่เป็นตัวกำหนดราคามันสำปะหลัง เพื่อช่วยลดปัญหาการผลิตของเกษตรกรในระยะยาว ตามวิสัยทัศน์ของเครือข่ายที่มุ่งเป็น **“เครือข่ายที่มุ่งเน้นประโยชน์ของสังคมส่วนรวม”** และพันธกิจที่สำคัญ คือ การรวบรวมองค์ความรู้สร้างความร่วมมือ และสร้างเครือข่ายธุรกิจร่วม

จะเห็นได้ว่าสิ่งที่ประสบความสำเร็จของโครงการนี้ คือได้ติดต่อประสานงานกับหลาย ๆ หน่วยงาน ช่วยให้เกิดเครือข่ายพันธมิตรช่วยเหลือกันและกัน ทำให้มีต้นทุนในการติดต่อประสานงาน และได้รับทราบถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ เพิ่มเติมมากมาย

